

Stanovisko Európskeho výboru regiónov – Posilnenie opatrení EÚ na ochranu a obnovu svetových lesov

(2020/C 324/08)

Spravodajca:	Roby BIWER (LU/SES), poslanec zastupiteľstva obce Bettembourg, Luxembursko
Referenčné dokumenty:	Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru – Posilnenie opatrení EÚ na ochranu a obnovu svetových lesov COM(2019) 352 final

POLITICKÉ ODPORÚČANIA

EURÓPSKY VÝBOR REGIÓNOV

1. víta záväzok Európskej komisie zintenzívniť úsilie o ochranu a obnovu svetových lesov. S poľutovaním berie na vedomie obmedzený rozsah predložených návrhov;
2. uznáva úsilie, ktoré Európska únia vyvinula v posledných desaťročiach o vytváranie nového lesného porastu vrátane rozšírených programov v oblasti zalesňovania, ako aj vďaka prísnyim právnym predpisom členských štátov v oblasti lesného hospodárstva, ktoré zabezpečujú opätovné zalesňovanie a prirodzený rast. Vyjadruje však znepokojenie nad alarmujúcou mierou degradácie lesov v celosvetovom meradle, a to najmä pralesov, ktorá sa týka aj nedotknutých a obhospodarovaných lesov⁽¹⁾;
3. vyzdvihuje význam pralesov ako dôležitých biodiverzitných lokalít, ktoré poskytujú ekosystémové služby prispievajúce k ľudskému zdraviu (využitie na farmaceutické účely, výživa, liečivé rastliny), sociálnemu začleneniu (duševné zdravie, podpora zamestnanosti vo vidieckych oblastiach, ekoturizmus atď.), ako aj ich kľúčovú úlohu pri ochrane životného prostredia pred rozširovaním púští, záplavami, degradáciou hydrogeologickej štruktúry, eróziou pôdy, extrémnymi výkyvmi počasia, úbytkom zrážok, znečistením ovzdušia atď. Takisto uznáva, že vysadené, ako aj dospelé pôvodné lesy riadené udržateľným spôsobom prispievajú k ochrane a zachovaniu biodiverzity;
4. uznáva, že odlesňovanie je veľmi zložitý jav s početnými faktormi, pričom medzi hlavné z nich patrí rastúci dopyt po potravinách, krmivách, bioenergii, dreve a iných komoditách zo strany zväčšujúcej sa svetovej populácie. Zdôrazňuje, že odlesňovanie je druhým najväčším zdrojom antropogénnych emisií skleníkových plynov a významným činiteľom spôsobujúcim stratu biodiverzity⁽²⁾;
5. zdôrazňuje, že predchádzanie strate lesov môže mať viacero výhod pre ľudí a ekosystémy vrátane zachovania biodiverzity, znižovania emisií skleníkových plynov absorpciou uhlíka, čo je jedno z najúčinnějších opatrení na zmiernenie zmeny klímy, poskytovania ekosystémových služieb, ktoré môžu stimulovať udržateľný rast a nového lesného biohospodárstva založeného na rozumnom a udržateľnom využívaní zdrojov;
6. vyzýva Komisiu a členské štáty, aby predložili regulačné opatrenia a odporúčania prispôbené vnútroštátnym, regionálnym a miestnym špecifickým rozdielom s cieľom účinne bojovať proti všetkým formám odlesňovania a degradácie pôvodných lesných ekosystémov, ktoré sú zásobárnou uhlíka a biodiverzity, a zároveň poskytlí primerané finančné prostriedky;
7. zdôrazňuje, že obnova lesov, najmä v najviac odlesnených regiónoch Európy, je naďalej jednou z najúčinnějších stratégií na zmiernenie zmeny klímy. V tejto súvislosti by rozvoj agrolesníckych systémov prostredníctvom výsadby stromov na ornej pôde a pasienkov a v ich blízkosti mohol zohrávať čoraz dôležitejšiu úlohu;

⁽¹⁾ <https://www.cbd.int/forest/definitions.shtml>.

⁽²⁾ <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0959378018314365#fig0005>.

8. požaduje súdržnosť politík s cieľom zosúladiť úsilie, ciele a výsledky jednotlivých politík vrátane novej SPP (spoločná poľnohospodárska politika), medzinárodných záväzkov EÚ, ako napríklad európskej stratégie pre biodiverzitu do roku 2030, Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj, Parížskej dohody o zmene klímy, obchodnej politiky a európskej zelenej dohody a vytvorí komplexnú stratégiu udržateľnosti s jasnými cieľmi a vykonávacími opatreniami a s náležitým ohľadom na sociálnu, hospodársku a environmentálnu rovnováhu;

Priorita 1: Zmenšiť stopu spotreby suchozemských zdrojov v EÚ a zaručiť na jej území spotrebu výrobkov z dodávateľských reťazcov, ktoré neprispievajú k odlesňovaniu

9. zdôrazňuje, že EÚ by mala zaručiť, aby spotreba výrobkov z dodávateľských reťazcov mimo EÚ neprispievala k odlesňovaniu, pretože to je podstatou procesu ochrany a obnovy svetových lesov. Vyzýva EÚ, aby zahrnula spotrebiteľov do hlavných činností tohto procesu s cieľom ovplyvniť trhy závisiace od problematickej premeny pralesov na územia využívané na výrobu produktov používaných vo veľkom rozsahu, ako je káva, kakao, palmový olej a dobytok;

10. upozorňuje na závažné porušovanie ľudských práv a poškodzovanie životného prostredia v dodávateľských reťazcoch rozličných výrobkov (napr. sója, palmový olej, cukor, kakao, hovädzie mäso, suroviny na výrobu biopalív) a zdôrazňuje, že dobrovoľné iniciatívy súkromného sektora a finančného odvetvia neboli doteraz postačujúce na to, aby zastavili a zvrátili celosvetové odlesňovanie. Vyzýva preto Komisiu, aby dodržiavala záväzné normy náležitej starostlivosti v oblasti ochrany životného prostredia a ľudských práv⁽³⁾;

11. poukazuje na to, že lesné požiare predstavujú hlavnú hrozbu pre zachovanie lesných ekosystémov v mnohých členských štátoch a regiónoch EÚ. Je mimoriadne dôležité umožňovať miestnym a regionálnym samosprávam ďalej posilňovať ich odolnosť voči katastrofám vzhľadom na to, že patria medzi prvé, ktoré musia zasahovať. Zabraňovanie katastrofám prostredníctvom opatrení miestneho spoločenstva je najrýchlejší a najefektívnejší spôsob, ak obmedziť škody spôsobené lesnými požiarimi;

12. vyzýva Komisiu, aby prijala sériu opatrení s cieľom stimulovať aktívne zapojenie spotrebiteľov do výberu, propagácie a používania udržateľnejšieho tovaru. Súčasťou týchto opatrení, avšak nie jediným opatrením, by malo byť zriadenie osobitného systému certifikácie EÚ pre produkty neprispievajúce k odlesňovaniu, pričom už dostupné certifikáty udržateľného obhospodarovania lesov a certifikáty vysledovateľnosti⁽⁴⁾ by sa mali začleniť do komplexnejšieho posúdenia, ktoré by sa vzťahovalo aj na iné produkty než len produkty lesného hospodárstva. Malo by sa to týkať: udržateľného obhospodarovania lesov, systémov obhospodarovania lesov a výroby založených na obmedzenom využívaní prírodných zdrojov (napr. vody), chemických látok (napr. pesticídov) a energie (vo všeobecnosti fosílnych palív a energie z neobnoviteľných zdrojov), aspektov, ktoré neprispievajú k odlesňovaniu pri výrobe iných výrobkov než výrobkov lesného hospodárstva, propagácie výrobkov s obmedzenou dopravnou stopou (napr. miestna značka, uhlíková stopa), posúdenia životného cyklu výrobkov s cieľom kvantifikovať ich vplyv na životné prostredie a umožniť porovnanie ich environmentálnej výkonnosti;

13. vyzýva Komisiu, aby zintenzívnila svoje úsilie v boji proti nezákonnej ťažbe dreva prostredníctvom úplného a účinného vykonávania pracovného plánu EÚ FLEGT (vynútiteľnosť práva, správa a obchod v lesnom hospodárstve) na obdobie 2018 – 2022, a to najmä posilnením vykonávania nariadenia EÚ o dreve;

14. vyzýva Komisiu, aby zlepšila informovanie o výrobkoch udržateľného lesného hospodárstva a ich propagáciu medzi zákazníkmi tým, že zavedie osobitnú značku s informáciou o miere odlesňovania pre daný výrobok alepší už dostupné európske databázy/informačné systémy (napr. databáza environmentálnej značky) a doplní ich o výrobky, ktoré neprispievajú k odlesňovaniu a ktoré je ľahké rozpoznať;

15. vyzýva Komisiu, aby stanovila postupy na kontrolu presnosti informácií/posúdení zahrnutých do európskeho informačného systému s cieľom zvýšiť dôveru v poskytované informácie. Ich súčasťou musia byť prísne požiadavky na vysledovateľnosť, aby sa zaručil pôvod výrobkov, ako aj prísnejšie mechanizmy monitorovania a presadzovania pravidiel, aby sa prispelo k predchádzaniu podvodom a nesprávne označovaniu výrobkov. Navrhuje, aby sa zväzili aj iné politiky

(3) Náležitá starostlivosť v oblasti ľudských práv sa vo všeobecnosti chápe ako spôsob, prostredníctvom ktorého môžu podniky identifikovať negatívne vplyvy svojich činností alebo činností súvisiacich s ich obchodnými vzťahmi na ľudské práva, predchádzať týmto činnostiam, zmiernovať ich a prevziať za ne zodpovednosť. <https://corporatejustice.org/priorities/13-human-rights-due-diligence>.

(4) Napríklad Forest Stewardship Council® (FSC®), Program na podporu certifikácie lesov (*Programme for the Endorsement of Forest Certification – PEFC*) atď.

týkajúce sa získavania zdrojov, najmä v krajinách s vysokou mierou odlesňovania a nízkym rozsahom certifikácie a/alebo vysokou mierou nelegálnej ťažby dreva, napríklad povinnosť poskytovať dôkazy o tom, že výrobky sa získali udržateľným spôsobom, vrátane dokumentácie o obchodovaní s materiálmi medzi prevádzkovateľmi a informácií o politikách verejného obstarávania, platnú pre všetky strany v dodávateľskom reťazci;

16. vyzýva všetky inštitúcie a agentúry EÚ, aby išli príkladom tým, že zmenia svoje správanie, verejné obstarávania a rámcové zmluvy s cieľom používať produkty udržateľného lesného hospodárstva. Okrem toho vyzýva svojich zamestnancov a členov, aby kompenzovali emisie uhlíka súvisiace s ich letmi v rámci práce pre VR tým, že budú finančne podporovať projekty v oblasti udržateľného lesného hospodárstva;

17. zdôrazňuje, že verejné obstarávanie, ktoré tvorí približne 14 % HDP EÚ, je možnou silnou pákou na zabezpečenie zmlúv na dodávky udržateľnejších výrobkov pri nákupe prác, tovaru a služieb od podnikov. Zavedenie zákazu verejného obstarávania týkajúceho sa výrobkov pochádzajúcich z odlesňovania – v rámci smernice 2014/24/EÚ o verejnom obstarávaní – môže mať v tomto kontexte významný pozitívny vplyv na propagáciu výrobkov, ktoré neprispievajú k odlesňovaniu;

18. poukazuje na to, že propagácia zmeny správania spotrebiteľov tak, aby uprednostňovali rastlinnú stravu s vysokým podielom ovocia a zeleniny (ktoré by mali mať certifikát potvrdzujúci, že neprispievajú k odlesňovaniu), v dôsledku čoho sa zníži celosvetová spotreba mäsa, môže podporiť a chrániť zdravie občanov a dobrý stav planéty v súlade s vyhlásením C40 *Good Food Cities Declaration* ⁽⁵⁾. Táto zmena by mala zohľadniť odporúčania vyplývajúce zo stratégie z farmy na stôl podporujúcej takú spotrebu, ktorá je čo možno najviac miestna a udržateľná z hľadiska životného prostredia a ľudského zdravia;

19. nabáda Komisiu, aby hľadala synergie a prepojenia s prebiehajúcimi projektmi a iniciatívami súvisiacimi s tvorbou mestských a prímestských lesov a ekologických koridorov na úrovni členských štátov, ako aj na európskej úrovni a mimo Európy. Pripomína, že tieto iniciatívy majú mnoho environmentálnych a sociálnych výhod pre ľudí žijúcich v prepojených mestách, ktoré zahŕňajú čisté ovzdušie, reguláciu vodných tokov, ochranu pôdy pred vodnou a veternou eróziou, obnovu znehodnotenej pôdy, odolnosť voči katastrofám a zmene klímy, nižšie denné teploty, získavanie potravín, väčšiu biodiverzitu v mestách, lepšie telesné a duševné zdravie, vyššiu hodnotu majetku atď.;

20. vyzýva na zapojenie európskych občanov a miestnych a regionálnych samospráv, komerčných aktérov a zainteresovaných strán predávajúcich svoje výrobky na európskom trhu (napr. nadnárodné spoločnosti) do týchto činností. Pripomína ich úlohu pri ochrane lesov a potrebu zvýšiť transparentnosť ich firiem, pokiaľ ide o informovanie o sociálnych a environmentálnych povinnostiach (v súlade so smernicou 2014/95/EÚ);

Priorita 2: Partnersky spolupracovať s producentskými krajinami s cieľom znížiť tlak na lesy a zabezpečiť, aby rozvojová spolupráca EÚ žiadnym spôsobom neprispievala k odlesňovaniu a Priorita 3: Posilniť medzinárodnú spoluprácu s cieľom zastaviť odlesňovanie a degradáciu lesov a podporovať udržateľnú obnovu lesov

21. upozorňuje na skutočnosť, že k odlesňovaniu dochádza väčšinou v krajinách, ktoré nie sú členmi EÚ. Väčšina dreva vyťaženého v týchto krajinách sa spotrebúva na miestnej úrovni, pričom miera zavádzania certifikácie dreva je aj naďalej nízka, pretože náklady na získanie certifikácie sú príliš vysoké, a to najmä pre drobných poľnohospodárov, ktorí takisto čelia konkurencii v podobe lacnejšieho konvenčne alebo dokonca nelegálne vyťaženého dreva. Podobne je potrebné venovať osobitnú pozornosť certifikácii produktov lesného hospodárstva, ako je prírodný kaučuk, ktorý vyrába veľký počet drobných poľnohospodárov;

22. vyzýva na zlepšenie vzdelávania v oblasti životného prostredia v rozvojových krajinách, v ktorých sa nachádzajú pralesy, pretože ide o kľúčový prvok pri zvyšovaní povedomia v týchto krajinách o význame ich vlastných environmentálnych zdrojov. Upozorňuje na skutočnosť, že priame zapojenie občanov do týchto iniciatív v oblasti environmentálneho vzdelávania by mohlo priniesť mnohé výhody, ako napríklad:

a) lepšie poznatky o význame ekosystémových služieb, ktoré udržateľne obhospodarované lesy a pralesy poskytujú spoločnosti;

⁽⁵⁾ V rámci vyhlásenia C40 *Good Food Cities Declaration* sa mestá zaväzujú k zosúladieniu politik týkajúcich sa obstarávania potravín s pravidlami pre výživu udržateľnú pre planétu tzv. *Planetary Health Diet*, ktorá sa bude v ideálnom prípade opierať o ekologické poľnohospodárstvo a k podpore celkového zvýšenia spotreby potravín rastlinného pôvodu v našich mestách tým, že sa upustí od neudržateľného a nezdravého stravovania: https://www.c40.org/press_releases/good-food-cities.

- b) uznanie priamych a nepriamych početných prínosov udržateľného obhospodarovania lesov (SFM);
- c) väčšiu šancu na získavanie užitočných výsledkov z miestnych opatrení na obmedzenie odlesňovania a degradácie lesov; viac príležitostí na využitie ochrany prírodných zdrojov na ich udržateľné obhospodarovanie a teda prispievajúcich k tvorbe zelených pracovných miest pre miestne obyvateľstvo atď.;

23. pripomína, že Európska komisia by mala zvážiť možnosť navrhnúť zaradenie pralesov do zoznamu lokalít kultúrneho dedičstva UNESCO na účely ich ochrany pred odlesňovaním a v snahe zvýšiť šance ako upriamiť pozornosť verejnosti na ich ochranu;

24. zdôrazňuje, že biodiverzita je spolu s multifunkčnosťou ďalšou kľúčovou témou, ktorú treba zohľadniť pri rokovaniach o rámci politiky lesného hospodárstva EÚ. Poukazuje na to, že pri každom odlesňovaní, pri ktorom sa odstraňuje prales alebo dospelý pôvodný les, dochádza k strate biodiverzity, ktorá je typická pre lesy a ktorú je ťažké obnoviť, pretože daná oblasť je veľmi zničená;

25. víta novú stratégiu EÚ v oblasti biodiverzity do roku 2030, ktorou sa zvyšujú ambície EÚ prijať opatrenia na zastavenie straty biodiverzity a zhoršovania ekosystémov v celej Európe a stať sa svetovým lídrom, pokiaľ ide o riešenia celosvetovej krízy v oblasti biodiverzity vrátane napr. zriaďovania chránených oblastí predstavujúcich najmenej 30 % jej územia, zavádzania právne záväzných cieľov v oblasti obnovy prírody, prísnejšej ochrany zvyšných európskych pralesov a starých vysadených lesov, uplatňovania udržateľného obhospodarovania sekundárnych lesov⁽⁶⁾, obnovy narušených ekosystémov a území prostredníctvom obnovy lesov, pôdy a mokradí a výsádzania zelene v mestách;

26. vyzýva na oveľa väčšie úsilie o splnenie cieľov týkajúcich sa lesného hospodárstva v rámci novej stratégie EÚ v oblasti biodiverzity do roku 2030 a na to, aby sa dohodol ambiciózný globálny politický rámec v oblasti biodiverzity po roku 2020, ktorý sa má prijať na nadchádzajúcej 15. konferencii zmluvných strán Dohovoru o biologickej diverzite, a to tiež na základe hodnotenia vykonávania stratégie do roku 2020;

27. trvá na tom, aby sa obchodné dohody posudzovali so zreteľom na cieľ znížiť emisie skleníkových plynov a aby boli založené na udržateľnom rozvoji. Vyzýva na posilnenie kapitol o udržateľnom obhospodovaní lesov a boji proti odlesňovaniu a začleňovanie odlesňovania do posúdení vplyvu na životné prostredie. Keďže odlesňovanie Amazonského pralesa v Brazílii dosiahlo rekordnú úroveň a počet lesných požiarov sa zvýšil o 84 %⁽⁷⁾, v tejto súvislosti vyzýva EÚ a jej členské štáty, aby pozastavili ratifikáciu obchodnej dohody EÚ – Mercosur dovtedy, kým brazílska vláda nezvráti tento trend;

28. žiada, aby sa v rámci stratégie lesného hospodárstva EÚ na obdobie po roku 2020 zvýšil príspevok aktívneho, prispôsobivého a participatívneho lesného hospodárstva k zachovaniu a posilneniu biodiverzity v snahe využiť v plnej miere výhody, ktoré môžu biodiverzita a ekosystémové služby priniesť. Všetky tieto činnosti a snahy by mali prispieť k ambicióznejšej celosvetovej politike v oblasti biodiverzity, v rámci ktorej Európa musí naliehavo prevziať zodpovedné vedenie;

Priorita 4: Presmerovať finančné prostriedky na podporu udržateľnejších postupov využívania pôdy a Priorita 5: Podporovať dostupnosť, kvalitu a prístup k informáciám o lesoch a komoditných dodávateľských reťazcoch. Podporovať výskum a inovácie

29. zdôrazňuje, že o opatreniach, ktoré zaviedla Komisia na ochranu a obnovu lesov v EÚ a na celom svete, treba v rozsiahlej miere informovať európskych občanov s cieľom zvýšiť podporu a účinnosť týchto opatrení;

30. vyzýva Komisiu, aby zriadila európsku databázu prebiehajúcich a uskutočnených projektov medzi EÚ a tretími krajinami, ako aj bilaterálnych projektov medzi členskými štátmi EÚ a tretími krajinami v snahe posúdiť ich vplyv na svetové lesy. Vyzdvihuje význam zapojenia miestnych a regionálnych samospráv do vykonávania týchto projektov;

⁽⁶⁾ <https://www.cbd.int/forest/definitions.shtml>.

⁽⁷⁾ Brazílsky národný inštitút pre výskum vesmíru 2019.

31. vyzýva EÚ, aby zaviedla stratégiu „industrializácie, digitalizácie a dekarbonizácie“ (I2D) s cieľom podporiť používanie náhradných ekologických materiálov z dreva, o ktorých pôvode a uhlíkovej stope sú informovaní spotrebiteľia, a aby podporila certifikáciu „neprispieva k odlesňovaniu“ a posilnila využívanie týchto materiálov v odvetviach, ako je stavebníctvo, textilný priemysel, chemický priemysel alebo baliarenský priemysel;
32. vyzýva EÚ, aby ďalej rozvíjala výskumné a monitorovacie programy, ako je Copernicus, európsky program pozorovania Zeme a iné monitorovacie programy zamerané na dohľad nad dodávateľským reťazcom komodít. Vďaka tomu by bolo možné identifikovať a vydávať včasné varovania o výrobkoch, ktoré počas svojej výrobnéj fázy prispeli k odlesňovaniu alebo zhoršovaniu životného prostredia;
33. vyzýva Komisiu, aby zvažila možnosť zriadenia európskej agentúry lesného hospodárstva vzhľadom na dôležitosť ochrany a obnovy svetových lesov.

V Bruseli 2. júla 2020

Predseda
Európskeho výboru regiónov
Apostolos TZITZIKOSTAS
